

พัฒนาการของวิกตรรกกริยา
และหน่วยสร้างวิกตรรกกริยา “是” ในภาษาจีน
Development of “是” Copula Verb
and Copula Construction in Chinese

สิริวรรณ แซ่โจ้ว*
Siriwan Saengow

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ความกระจ่างเกี่ยวกับพัฒนาการเชิงประวัติของวิกตรรกกริยา 是 ในภาษาจีน วิกตรรกกริยา 是 เปลี่ยนสถานะจากนิยมสรรพนามไปเป็นนิยมสรรพนามที่มีคุณสมบัติของวิกตรรกกริยา ก่อนที่จะทำหน้าที่เป็นวิกตรรกกริยาในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ประโยควิกตรรกกริยาในภาษาจีนจำแนกออกเป็น ๔ ประเภทหลักได้แก่ บอกความเท่าเทียม บอกคุณลักษณะ บอกความจำเพาะเจาะจง และบอกความชี้เฉพาะตามลำดับ ในภาษาจีนยุคโบราณ หน่วยสร้างวิกตรรกกริยาในประโยคเรื่องเล่าเป็นแบบไร้วิกตรรกกริยาซึ่งมีประธานและภาคแสดงเรียงประชิดกัน ตั้งแต่ราชวงศ์ถังเป็นต้นมา หน่วยสร้างปรากฏวิกตรรกกริยาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนหน่วย

* อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาปัจจุบันตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สร้างไว้วิภตรรกกริยาแบบดั้งเดิมยังคงปรากฏใช้ในภาษาโบราณอยู่ สรุปได้ว่าหน่วยสร้างไว้วิภตรรกกริยาพัฒนาคู่ขนานกับหน่วยสร้างปรากฏวิภตรรกกริยาหลังจากขบวนการ ๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๙ เป็นต้นมา หน่วยสร้างปรากฏวิภตรรกกริยาได้แทนที่หน่วยสร้างไว้วิภตรรกกริยาในที่สุด ในบริบทเรื่องเล่าของภาษาจีนปัจจุบันจึงมีเพียงหน่วยสร้างปรากฏวิภตรรกกริยาเพียงอย่างเดียวซึ่งยืนยันว่าแต่ละภาษามีหน่วยสร้างวิภตรรกกริยาเพียงแบบเดียวตรงตามลักษณะของหน่วยสร้างวิภตรรกกริยาที่ Curnow (2000) เสนอไว้

คำสำคัญ : 是 นิยมสรรพนาม วิภตรรกกริยาในภาษาจีน หน่วยสร้างวิภตรรกกริยาในภาษาจีน

Abstract

This paper aims to clarify the historical development of the Chinese copula 是. The copula 是 diachronically changed its status from a demonstrative pronoun to a demonstrative pronoun manifesting characteristics of a copula verb before it functions as a copula during the Eastern Han period. Copula sentences in Chinese are categorized into four types : equative, predicational, specificational and identificational. In Archaic Chinese, copula constructions in a narrative discourse analyzed as zero copula constructions in which the copula subject and the copula complement are juxtaposed. After the Tang Dynasty, copula constructions substantially increased, whereas zero copula constructions were still used in Classical Chinese narratives. The study In conclusion, Chinese zero copula constructions and verbal copula constructions develop in parallel. Since the May Fourth Movement, 1919 the

latter has eventually substituted the former. Thus, there is only one type of the copula constructions in Modern Chinese narratives. This finding affirms that each language has one type of the copula constructions as claimed by Curnow (2000).

Keywords : 是, Demonstrative Pronoun, Chinese Copula Verb, Chinese Copula Constructions

บทนำ

วิกตรรกกริยา 是 ในภาษาจีนปัจจุบันพัฒนามาจากนิยมสรรพนามบอกระยะใกล้ ในภาษาจีนยุคโบราณ หวางลี่ (王力 2000 : 409) กล่าวว่าในภาษาจีนยุคโบราณนิยมสรรพนามบอกระยะใกล้ 是 ปรากฏอยู่ระหว่างประธานและส่วนเติมเต็มของประโยค บ่งความ (判断句) ซึ่งใช้โครงสร้าง A 者, 是 B 也. ความหมายตามโครงสร้างแปลว่า A (นี่คือ/เป็น) B เช่น 物至之时, 其心昭昭然明辨焉, 而不应于物者, 是致知也, 是知之至也. (《十三经注疏上 • 礼记 • 大学》) (เมื่อวัตถุปรากฏอยู่ตรงหน้าให้แยกแยะอย่างมีสติ การเรียนรู้โดยไม่ให้วัตถุเข้าครอบงำจิตใจนี้คือการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้อย่างแท้จริง) ด้วยเหตุที่นิยมสรรพนามบอกระยะใกล้ปรากฏระหว่างประธานและภาคแสดงของประโยค บ่งความ ในภาษาจีนโบราณนี้เอง ทำให้ 是 ทำหน้าที่คล้ายกับคำกริยาที่บอกความสัมพันธ์ระหว่างประธานกับส่วนเติมเต็มของประโยค ส่งผลให้ 是 กลายหน้าที่เป็นวิกตรรกกริยาในสมัยต่อมา ตัวอย่าง 是 ที่ทำหน้าที่เป็นวิกตรรกกริยาอย่างแท้จริงนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลา คาบเกี่ยวระหว่างราชวงศ์ฮั่นตะวันตกตอนปลายจนถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันออกตอนต้น (ก่อน ค.ศ. ๒๐๒ - ค.ศ. ๒๒๐) โดยพบในผลงานวรรณคดีเรื่องลุนเหิง (《论衡》) ของหวางซง (王充) เช่น 如以鬼是死人, 则其薄葬, 非也. (《论衡 • 薄葬篇》) (ถ้ามองว่าผีคือคนที่ตายไปแล้ว ถ้าอย่างนั้นการจัดงานศพให้เขา (ตู่ป้อ) อย่างลวก ๆ ก็ไม่ถูกต้องนะ) เป็นต้น แม้จะพบว่า

การใช้วิกตรรกิริยาแล้ว แต่พบว่าในลุ่นเหิงยังคงปรากฏการใช้โครงสร้างประโยคบังคับความ เช่นเดียวกับภาษาจีนโบราณอยู่ เช่น 鬼神，荒忽不见之名也。(《论衡 • 论死》) (ผีและวิญญาณคือสิ่งที่มองไม่เห็น) จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้สมัยราชวงศ์ฮั่น ตะวันออกจะพบการใช้วิกตรรกิริยาแล้วก็ตามแต่ยังไม่ใช่สถานะที่ต้องปรากฏ ตั้งแต่ราชวงศ์เหนือใต้ (หนานเป่ย์เฉา) เป็นต้นมา พบว่าในภาษาพูด 是 ได้กลายหน้าที่เป็น วิกตรรกิริยาโดยสมบูรณ์ คือมีลักษณะจำเป็นต้องปรากฏ และไม่ปรากฏพร้อมกับคำลงท้าย 也 ซึ่งเป็นคำลงท้ายในโครงสร้างบังคับความของภาษาจีนโบราณอีกต่อไป เช่น 余亦不是件茄之子。(《敦煌变文集 • 伍子胥变文》) (ข้าไม่ใช่ลูกชายของเจี้ยนเจี๋ย) เป็นต้น

ผู้เขียนพบว่า การศึกษาพัฒนาการของวิกตรรกิริยาที่กล่าวถึงข้างต้นมีการศึกษาไว้มากพอสมควร ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาแต่เฉพาะพัฒนาการของวิกตรรกิริยาที่เป็นรูปปรกติเป็นหลัก งานวิจัยที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ Late Han vernacular elements in the earliest Buddhist translations ของ Zürcher (1977) ซึ่งศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของประโยครวมถึงวิกตรรกิริยา 是 ในมหาปิฎกฉบับภาษาจีนสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก, Mechanism for the formation of Mandarin copula shi (汉语系词“是”的形成机制) ของเหลียงอินเฟิง (梁银峰 2012) ซึ่งศึกษาพัฒนาการของคำวิกตรรกิริยา 是 ในภาษาจีน โดยกล่าวว่า 是 พัฒนามาจากสรรพนามอ้างตามซึ่งใช้อ้างถึงสิ่งที่กล่าวไปแล้วมักปรากฏอยู่ข้างหลังคำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เน้นหัวข้อสนทนา, A Research into the origin and Formative Cause of the Copula “shi” in Chinese (汉语系词“是”的来源与成因研究) ของเซียวยาม่าน (肖娅曼 2003) ซึ่งศึกษากำเนิดและพัฒนาการของวิกตรรกิริยา 是, A study of Judgment Sentence in Sino-Tibetan Languages (汉藏语系语言判断句研究) ของ จางจวิน (张军 2005) ซึ่งเป็นดุษฎีนิพนธ์ศึกษาเกี่ยวกับแบบลักษณ์ของประโยคบังคับความในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต และ A Comprehensive Review of the Study of the Chinese Copula verb “shi” (汉语系词“是”的研究综合论述) ของเฉินฉีหลิน (陈齐林 2005) ซึ่งประมวลการศึกษาวิกตรรกิริยา 是 ในรูปปรกติทั่วไป ส่วนงานวิจัยที่ศึกษา วิกตรรกิริยา 是 ซึ่งใช้ในลักษณะพิเศษมีเพียงชิ้นเดียวคือ งานวิจัยเรื่อง On the syntax and semantics of the idiosyncratic copular sentences and empty categories (与空语类相关的特异型“是”字句的句法、语义) ของ จางเหอเหียว และ เต็งซืออิง (张和友、邓思颖 2010) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของวิกตรรกิริยา 是 มิได้ปรากฏอยู่ระหว่างนามวลีใน

รูปแบบปกติเท่านั้น สามารถละประธานออกไป ถ้อยคำที่ละออกไปนั้นถูกละไว้ในฐานที่เข้าใจว่ากำลังระบุถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประโยคลักษณะนี้จึงดูเป็นประโยคสื่อความหมายผิดแปลกจากหลักตรรกะ (idiosyncratic) อย่างไรก็ตามนักวิชาการจำนวนไม่น้อยเห็นว่าการละประธานไว้ในฐานที่เข้าใจเป็นประโยคที่มีรูปแบบปกติและพบทั่วไปในประโยคของหลายภาษา (Nariyama 2004, McShane 2009, Vollan 2016) จึงไม่ใช่ลักษณะพิเศษแต่อย่างใด งานที่ศึกษาเกี่ยวกับวิกตรรกวิทยา 是 ที่กล่าวถึงข้างต้นมุ่งศึกษาพัฒนาการเชิงประวัติเป็นสำคัญ ในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาเรื่องดังกล่าวตามแนววิเคราะห์ของแบบลักษณะภาษา ในบทความนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงพัฒนาการของวิกตรรกวิทยารวมถึงพัฒนาการของหน่วยสร้างวิกตรรกวิทยา 是 ในภาษาจีนตามแนวทางการวิเคราะห์ของแบบลักษณะภาษา

ลักษณะร่วมของวิกตรรกวิทยา 是 ในภาษาจีนจากมุมมองข้ามสมัย

ก่อนที่จะศึกษาพัฒนาการของวิกตรรกวิทยาในภาษาจีนนั้น เราควรทราบลักษณะของวิกตรรกวิทยาในภาษาจีนเสียก่อนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกวิกตรรกวิทยาออกจากคำชนิดอื่น จากการศึกษาคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของวิกตรรกวิทยาในภาษาจีนของ หลิวตันชิง (刘丹青 2008 : 55-63) และประพิน มโนมัยวิบูลย์ (๒๕๔๕ : ๔๙-๕๕, ๒๐๔) วิกตรรกวิทยาในภาษาจีนมีคุณสมบัติที่สำคัญอยู่หลายประการ ซึ่งสามารถสรุปเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกวิกตรรกวิทยาในภาษาจีนได้ ๗ ข้อดังนี้

๑. ตามด้วยส่วนเติมเต็ม ส่วนเติมเต็มมีหน้าที่ทำให้ภาคแสดงสมบูรณ์ ดังนั้น วิกตรรกวิทยาจะขาดส่วนเติมเต็มไม่ได้ ตัวอย่าง

๑) 寂灭是菩提。(《维摩诘所说经·卷上》)

Jimìè shì pútí.

ความสงบระงับคือโพธิ์

๒) 那件儿是你的? (《西游记·第五十二回》)

Nàjiàn'r shì nǐde?

ของสิ่งนั้นเป็นของเจ้าหรือ

๑๕๔ สิริวรรณ แซ่โจ้ว

๓) 什么是成都的特点? (《精美散文 • 刘复 • 徐志摩先生的耳朵》)

Shénme shì Chéngdū de tèdiǎn?

อะไรคือจุดเด่นของเมืองเฉิงตู

จากตัวอย่างข้างต้น “菩提 โพธิ์”, “你的 ของเจ้า”, “成都的特点 จุดเด่นของเมืองเฉิงตู” ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของภาคแสดง

๒. ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังวิกิตรรกิริยาทำหน้าที่ระบุว่าเป็นอะไร ไม่ทำหน้าที่บ่งชี้ลักษณะหรือการกระทำของประธาน หากส่วนที่ปรากฏหลัง 是 บ่งชี้ลักษณะ หรือการกระทำ ไม่จัดว่าเป็นส่วนเติมเต็มของวิกิตรรกิริยา เปรียบเทียบตัวอย่างต่อไปนี้

是 在หน้าที่วิกิตรรกิริยา

๔) 那是四大金刚。(《西游记 • 第六十一回》)

Nà shì sì dà jīng āng.

นั่นคือท้าวจุฑาธุชโลกบาลทั้ง ๔

是 在การใช้ลักษณะอื่น

๕) 他是聪明, 但又很倔强。(《精美散文 • 茅盾 • 子夜》)

Tā shì cōngmíng, dàn yòu hěn juéjiàng.

เขาฉลาดแต่ดื้อมาก

๖) 这幅壁画是以后多年画的。(《精美散文 • 朱自清 • 罗马》)

Zhè fú bìhuà shì yǐhòu duōnián huà de.

ภาพวาดฝาผนังนี้วาดขึ้นภายหลังหลายปี

๗) 你是坐船去, 还是坐飞机去? (ประพิน มโนมัยวิบูลย์ ๒๕๔๕ : ๑๘๐)

Nǐ shì zuò chuán qù, hái shì zuò fēijī qù?

เธอนั่งเรือไปหรือว่านั่งเครื่องบินไป

ตัวอย่างที่ ๔) ส่วนที่อยู่หลัง 是 เป็นส่วนเติมเต็มระบุว่าเป็นประธานของประโยค เป็น “四大金刚 ท้าวจุฑาธุชโลกบาล” ตัวอย่างที่ ๕) ส่วนที่อยู่หลัง 是 เป็นคำคุณศัพท์ บอกคุณลักษณะของประธาน 是 ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์เน้นคำคุณศัพท์ “聪明 ฉลาด” ซึ่งเป็นภาคแสดงของประโยค ตัวอย่างที่ ๖) ส่วนที่อยู่หลัง 是 เป็นกริยาลีลาบอกการกระทำ โครงสร้าง 是.....的 ทำหน้าที่เน้นปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการกระทำมากกว่าที่จะเน้นการกระทำนั้นโดยตรง ในที่นี้ใช้เน้นส่วนขยายบอกเวลาซึ่งนำหน้ากริยาลีลา

ตัวอย่างที่ ๗) 是.....还是 ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมบอกการเลือก อาจใช้ว่า 是.....的, 还是.....的 (ประพิน มโนชัยวิบูลย์ ๒๕๕๕ : ๒๐๔)

๓. วิกตรรกกริยาไม่ใช่เป็นกริยากรรมวาจก

๘) 这是旷古未有的事。(《精美散文 • 李佩芝 • 夏天是女人的季节》)

Zhè shì kuàngǔwèiyǒu de shì.

นี่คือเรื่องที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์

๙) 每个字的沿革，都是一部历史。(《精美散文 • 朱自清 • 书》)

Měi ge zì de yángé, dōu shì yí bù lìshǐ.

วิวัฒนาการของอักษรทุกตัวล้วนเป็นประวัติศาสตร์เรื่องหนึ่ง

กริยากรรมวาจกหมายถึงกริยาที่บอกว่าประธานเป็นกรรมการหรือผู้ถูกกระทำ หน้าที่ทางไวยากรณ์ในลักษณะนี้เป็นคุณสมบัติของคำกริยาแสดงการกระทำทั่วไป ไม่ใช่คุณสมบัติของวิกตรรกกริยาซึ่งมีหน้าที่บ่งชี้ลักษณะของประธานเป็นหลัก ตัวอย่างที่ ๘) และ ๙) เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนามที่ทำหน้าที่เป็นประธาน และคำนามที่ทำหน้าที่ใช้บ่งชี้ลักษณะ จึงไม่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำและการถูกกระทำ ดังนั้น จะเห็นว่าทั้ง ๒ ประโยคหากปรากฏคำบุพบท 被 ที่แสดงการถูกกระทำ *被是旷古未有的事。*被是一部历史。จะกลายเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ทันที

๔. วิกตรรกกริยาไม่สามารถตามด้วยปัจจัยกริยา 了, 着, 过, 起来, 下去 ตัวอย่าง

๑๐) 高山云是个兽医，怎生做出这匹马的勾当。(《窦娥冤 • 第四折》)

Gāoshānyún shì ge shòuyī, zěnn shēng zuòchū zhè lúimǎ de gòudàng.

เกาซานยฺหวินเป็นหมอรักษาสัตว์ ทำไมถึงทำเรื่องปานเดรัจฉานแบบนี้ ออกมาได้

๑๑) 却才见这位菩萨云来雾去，方知你是罗汉菩萨。(《西游记 • 第五十三回》)

Què cái jiàn zhè wèi púsà yún lái wù qù, fāng zhī nǐ shì luóhàn púsà.

เพิ่งมาเห็นว่าพระโพธิสัตว์ท่านนี้เที่ยวไปบนเมฆา ถึงได้รู้ท่านคืออรหันต์ โพธิสัตว์

๑๒) 他是一个“罗素式”哲学家。(《精美散文 • 张汝伦 • 认真地思想和生活》)

Tā shì yí gè “Luósù shì” zhéxué jiā.

เขาเป็นนักปรัชญาแบบรัสเซลล์

ปัจจัยการียบอกการณลักษณะ 了, 着, 过 จำเป็นต้องตามหลังคำกริยาที่สื่อถึง การกระทำเพื่อบอกการณลักษณะในแบบต่าง ๆ ของกริยา ปัจจัยกริยา 起来, 下去 ก็ต้อง ปรากฏอยู่ข้างหลังคำกริยาที่สื่อถึงการกระทำเพื่อบอกถึงทิศทางของกริยา แต่ วิตรรกกริยาไม่ใช่กริยาที่สื่อความหมายด้านการกระทำ จึงไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำปัจจัย เหล่านี้ได้ ดังนั้น ตัวอย่างที่ ๑๐) ถึง ๑๒) หากปรากฏคำเหล่านี้ เช่น *高山云是了个兽医。*你是下去罗汉菩萨。*他是过一个“罗素式”哲学家。จะผิดไวยากรณ์ทันที

๕. วิตรรกกริยาไม่ทำหน้าที่เป็นรูปอ้างอิงตามซึ่งใช้อ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว

๑๓) 某等不是别人, 是八大海龙王。(《敦煌变文集 • 韩擒虎话本》)

Mǒuděng búshì biérén, shì bā dà hǎilóngwáng.

ท่านเหล่านั้นหาใช่ใครอื่น คือพญานาคราชทั้ง ๘

๑๔) 人是沧海之一粟。(《精美散文 • 林清玄 • 一粒米, 一亩田》)

Rén shì cānghǎi zhī yí sù.

มนุษย์คือ (เปรียบเสมือน) เมล็ดข้าวเมล็ดเดียวในมหาสมุทร

รูปร่างตาม หมายถึงถ้อยคำที่ใช้อ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ในตัวอย่างที่ ๑๓) และ ๑๔) 是 ที่ปรากฏอยู่นำนามวลี “八大海龙王 พญานาคราชทั้ง ๘” และ “沧海之一粟 เมล็ดข้าวเมล็ดเดียวในมหาสมุทร” นั้น ไม่ได้ทำหน้าที่อ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว แต่ทำหน้าที่เป็นวิตรรกกริยาซึ่งตามด้วยส่วนเดิมเดิม

๖. วิตรรกกริยามีลักษณะต้องปรากฏเสมอ ไม่สามารถละได้ ตัวอย่าง

๑๕) 此是菩提大道心。(《敦煌变文集 • 金刚般若波罗蜜经讲经文》)

Cǐ shì pútí dàdào xīn.

นี่คือวิปฏิบัติใจแห่งโพธิ

๑๖) 太阳是自然之主。(《精美散文 • 西川 • 乌托邦札礼》)

Tàiyáng shì zìrán zhī zhǔ.

ดวงอาทิตย์คือสิ่งสำคัญที่สุดของธรรมชาติ

ในตัวอย่างที่ ๑๕) นิยมสรรพนาม “此 นี่” ทำหน้าที่เป็นประธาน ส่วนนามวลี

“菩提大道心 วิถีปฏิบัติใจแห่งโพธิ” ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงหากไม่ปรากฏ
วิตรรกกริยา 此 จะทำหน้าที่ขยายนามวลีทันทีกลายเป็น “此菩提大道心 วิถีปฏิบัติใจแห่งโพธิ
เช่นนี้” ในตัวอย่างที่ ๑๖) เป็นประโยคเชิงอธิบาย หากไม่ปรากฏวิตรรกกริยา *太阳自然
之主。จะเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ เพราะลักษณะของประโยคที่ละวิตรรกกริยาและ
ใช้คำนามเป็นภาคแสดง (名词谓语句) มีข้อจำกัดในการใช้ ใช้เพียงบางบริบทที่เป็นภาษา
พูดเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การแนะนำตัวเอง “我赵薇 ฉันคือจ้าวเว่ย” บอกกันเกิด “我上海人
ฉันเป็นชาวเซี่ยงไฮ้” บอกวันเทศกาล “四月十三日宋干节 วันที่ ๑๓ เมษายนคือวันสงกรานต์”
บอกราคาสินค้าของ “这本书五十块钱 หนังสือเล่มนี้ ๕๐ หยวน” (จูเต๋อซี 朱德熙 1982 :
102-103; หลิวเยวี่หว่า และคณะ 刘月华等 2015 : 667-668) เป็นต้น

๗. วิตรรกกริยาสามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ 不 ได้ ตัวอย่าง

๑๗) 行者道：“我不是神仙，谁是神仙？” (《西游记 • 第三十三回》)

Xíngzhě dào: “Wǒ búshì shénxiān, shéi shì shénxiān?”

ขุนงอคงกล่าวว่า ข้าไม่ใช่เทวดา ใครคือเทวดากันเล่า

๑๘) 人间毕竟不是天堂。(《精美散文 • 金马 • 傍晚，当你轻轻推开门扇》)

Rénjiān bìjìng búshì tiāntáng.

ที่จริงแล้วโลกมนุษย์ไม่ใช่สวรรค์

วิตรรกกริยา 是 สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธได้ แต่ต้องเป็นคำปฏิเสธที่เน้น
เจตนาหรือความตั้งใจของผู้สื่อสารเป็นหลัก “不” เท่านั้น ไม่สามารถปรากฏร่วมกับ
คำปฏิเสธที่ใช้ปฏิเสธการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ “没” ได้

พัฒนาการเชิงประวัติของวิตรรกกริยา 是 ในภาษาจีน

การกลายหน้าที่ของนิยมนสรพนามเป็นวิตรรกกริยาในภาษาจีนมีนักวิชาการ
กล่าวถึงและมีงานที่ศึกษาเรื่องนี้มากพอสมควร (หวางลี่ 王力 2000; หงเจิง 洪诚 1957;
กั๋วซีเหลียง 郭锡良 1997; สือยู่วี่จื้อ และ หลี่เน่อ 石毓智、李讷 2001; เหลียงอินเฟิง
梁银峰 2012; Diessel 1999; Dixon 2003; Lionnet 2012) หวางลี่ (王力 2000)
ระบุว่าสาเหตุที่นิยมนสรพนาม 是 กลายหน้าที่เป็นวิตรรกกริยาเกิดจากนิยมนสรพนาม
บอกระยะใกล้ทำหน้าที่เป็นทั้งรูปอ้างตามและเป็นคำเชื่อมระหว่างสิ่งที่ถูกอ้างถึงกับ

ภาคแสดงของประโยค ในระยะแรกภาคแสดงที่ปรากฏหลังนิยมนิพนธ์นามบอกระยะไถ่ ยังไม่ได้ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มอย่างสมบูรณ์ เราจะพบตัวอย่างจำนวนไม่น้อยใน ภาษาจีนโบราณที่นิยมนิพนธ์นามบอกระยะไถ่สามารถตีความเป็นนิยมนิพนธ์นามหรือ วิกตรกริยาได้ แต่หลังจากราชวงศ์ถังเป็นต้นมา นิยมนิพนธ์นาม 是 ได้กลายหน้าที่เป็น วิกตรกริยาอย่างสมบูรณ์ ลองเปรียบเทียบตัวอย่างต่อไปนี้

๑๙) 必嫁是。(《左传 • 宣公十五年》)

Bì jià shì.

(เจ้า) ต้องแต่งงานกับคนนี้

๒๐) 富与贵，是人之所欲也。(《论语 • 里仁》)

Fù yǔ guì, shì rén zhī suǒ yù yě.

ความร่ำรวยและยศถาคือสิ่งที่ผู้คนปรารถนา

๒๑) 其卒然合也，是脾气也。(《史记 • 扁鹊仓公列传》)

Qí cùrán hé hé yě, shì píqì yě.

อาการต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อพิจารณารวมกัน เป็นอาการของชีพจรที่เกิดจาก ม้ามผิดปกติ

๒๒) 阎罗王是鬼团头。(《敦煌变文集 • 唐太宗入冥记》)

Yánluówáng shì guǐtuántóu.

พระยายมเป็นหัวหน้าผี

ตัวอย่างที่ ๑๙) 是 เป็นนิยมนิพนธ์นาม ทำหน้าที่เป็นกรรมของกรรมกริยา “แต่งงาน” ไม่สามารถวิเคราะห์เป็นวิกตรกริยา เพราะไม่ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ประธานกับส่วนเติมเต็ม ตัวอย่างที่ ๒๒) 是 เป็นวิกตรกริยาเพราะตามด้วยส่วนเติมเต็ม ส่วนตัวอย่างที่ ๒๐) และ ๒๑) เป็นเรื่องน่าสนใจว่า 是 ทำหน้าที่เป็นนิยมนิพนธ์นามหรือ วิกตรกริยากันแน่หรือทำหน้าที่ได้ทั้งสองอย่าง เพราะดูจากรูปประโยคมีทั้งคุณสมบัติ ของนิยมนิพนธ์นามและวิกตรกริยาอยู่ในคำเดียวกัน

Li & Thompson (1977) เห็นว่าวิกตรกริยา 是 ในภาษาจีนพัฒนามาจาก นิพนธ์นามอ้างตามซึ่งสามารถวิเคราะห์ให้เป็นวิกตรกริยาได้ หากหน่วยสร้างหัวเรื่อง-

เนื้อความ (topic-comment construction)* สามารถวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยสร้างประธาน-ภาคแสดง (subject-predicate construction) ตามปกติได้ ลองเปรียบเทียบ 是 จากมุมมองข้ามสมัยในตัวอย่างต่อไปนี้

ยุคก่อนราชวงศ์ฉินถึงราชวงศ์ฮั่น

๒๓) 当是时也，周公旦在鲁。(《韩非子集释·外储说右上》)

Dāng shì shí yě, Zhōugōngdàn zài Lǔ.

เวลานี้ โจวกงตันอยู่ที่แคว้นหลู่

๒๔) 室 Topic/Subject 是远而。Comment/Predicate (《论语·子罕》)

Shì shì yuǎn ér.

บ้าน (ของท่าน) อยู่ไกลถึงเพียงนี้

๒๕) 脉来滑 Topic/Subject' 是内气也。Comment/Predicate (《史记·扁鹊仓公列传》)

Mài lái huá, shì nèi qì yě.

ชีพจรเต้นฉืดฉืดหวั่น Topic' นี่คืออาการของลมภายในร่างกาย Comment

ชีพจรเต้นฉืดฉืดหวั่น Subject คืออาการของลมภายในร่างกาย Predicate

ตัวอย่างที่ ๒๓) 是 ทำหน้าที่เป็นคำขยายนาม ตัวอย่างที่ ๒๔) 是 ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยา ทั้งสองตัวอย่างไม่สามารถวิเคราะห์ให้เป็นวิกตรรกกริยาได้เลย ในตัวอย่างที่ ๒๕) 是 อาจวิเคราะห์ให้เป็นนิยมสรรพนามที่มีคุณสมบัติของกริยาหรือวิกตรรกกริยาตามแนวทางที่ Li & Thompson (1977) เสนอไว้ อย่างไรก็ตาม Li & Thompson (1977) ไม่ได้พิจารณาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ 是 บางประการ แม้ว่าประธานและหัวเรื่องจะเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ 是 ที่ปรากฏในตำแหน่งดังกล่าวไม่สามารถมีส่วนขยายใด ๆ รวมถึงคำปฏิเสธ นำหน้าได้ เห็นได้ชัดว่า 是 ที่ปรากฏในหน่วยสร้างหัวเรื่อง-เนื้อความดังเช่นตัวอย่างที่ ๒๕) ไม่อาจวิเคราะห์ให้เป็นวิกตรรกกริยาได้ 是 ที่ปรากฏในหน่วยสร้างหัวเรื่อง-เนื้อความในภาษาจีนโบราณเป็นเพียงนิยมสรรพนามที่มีคุณสมบัติของวิกตรรกกริยาเท่านั้น

* ในทางภาษาศาสตร์ subject หมายถึงประธาน predicate หมายถึงภาคแสดง topic คือหัวเรื่องที่กำลังกล่าวถึง ส่วน comment หมายถึงเนื้อความที่กล่าวถึงหัวเรื่อง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างประโยค 水果真好吃。ประโยคนี้นี้ 水果 เป็นทั้ง subject และ topic 真好吃 เป็นทั้ง predicate และ comment ในบางประโยค เช่น 水果，我都吃了。水果 เป็น topic 我都吃了 เป็น comment ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะใช้ subject/predicate และ topic/comment เนื่องจากเป็นที่รู้จักในทางภาษาศาสตร์ทั่วไป

๑๖๐ สิริวรรณ แซ่โจ้ว

ผู้เขียนได้ศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่ของ 是 โดยสุ่มเก็บตัวอย่างที่ปรากฏในบริบทเรื่องเล่าของวรรณกรรมเอกซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของภาษาจีนแต่ละยุคสมัยพบว่า วิกตรรถกิริยา 是 เริ่มปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกเป็นต้นมาและพบอย่างแพร่หลายในบริบทเรื่องเล่าที่เป็นภาษาพูดตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังเป็นต้นมา ผู้เขียนพบว่า ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง 是 ทำหน้าที่เป็นวิกตรรถกิริยาโดยสมบูรณ์ ดังปรากฏข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ หน้าที่การเป็นวิกตรรถกิริยาและนิยมสรรพนามของ 是 ที่ปรากฏในวรรณกรรมสมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน

รายชื่อหนังสือ	ยุคสมัย	หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ 是	จำนวนที่ปรากฏ
《左传》	ชุนชิว	นิยมสรรพนาม	๖๒
《论语》	จ้านกั๋ว	นิยมสรรพนาม	๕๙
《古文观止》	รวมความเรียงร้อยแก้วตั้งแต่ก่อนราชวงศ์ฉินจนถึงราชวงศ์หมิง	นิยมสรรพนาม	๑๐๘
《论衡》	ราชวงศ์ฮั่นตะวันออก	นิยมสรรพนาม	๓๑๓
		วิกตรรถกิริยา	๑๐
《妙法莲华经》	ราชวงศ์จิ้น	นิยมสรรพนาม	๘๘๓
		วิกตรรถกิริยา	๔๒
《维摩诘所说经》	ราชวงศ์จิ้น	นิยมสรรพนาม	๒๖๔
		วิกตรรถกิริยา	๕๕
《敦煌变文集》	ราชวงศ์ถัง	วิกตรรถกิริยา	๑, ๑๒๒
《简帖和尚》	ราชวงศ์หยวน	วิกตรรถกิริยา	๑๙
《西厢记》	ราชวงศ์หยวน	วิกตรรถกิริยา	๕๒
《赛娥冤》	ราชวงศ์หยวน	วิกตรรถกิริยา	๓๔
《三国演义》	ราชวงศ์หมิง	วิกตรรถกิริยา	๑๑๔

รายชื่อหนังสือ	ยุคสมัย	หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ 是	จำนวนที่ปรากฏ
《西游记》	ราชวงศ์หมิง	วิกตรรถกริยา	๑,๑๐๙
《金瓶梅》	ราชวงศ์หมิง	วิกตรรถกริยา	๑,๑๐๔
《水浒传》	ราชวงศ์หมิง	วิกตรรถกริยา	๑,๑๒๓
《牡丹亭》	ราชวงศ์หมิง	วิกตรรถกริยา	๒๓๑
《红楼梦》	ราชวงศ์ชิง	วิกตรรถกริยา	๑,๒๔๓
《聊斋志异》	ราชวงศ์ชิง	นิยมสรรพนาม	๓๑๒
《鲁迅经典作品集》	สมัยปัจจุบัน	วิกตรรถกริยา	๖,๙๔๓
《精美散文》	สมัยปัจจุบัน	วิกตรรถกริยา	๗,๑๗๘

จากข้อมูลในตาราง 是 เริ่มปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยโบราณแล้วโดยทำหน้าที่เป็นนิยมสรรพนาม จนกระทั่งถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันออกเริ่มมีหน้าที่วิกตรรถกริยาแต่พบตัวอย่างไม่มาก ต่อมาในสมัยราชวงศ์จิ้น พบตัวอย่างการใช้มากขึ้นหลายเท่าตัวจุดเปลี่ยนที่แสดงให้เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของ 是 เริ่มต้นในช่วงราชวงศ์ถัง 是 กลายหน้าที่เป็นวิกตรรถกริยาโดยสมบูรณ์ โดยปรากฏในเรื่องเล่าทางพุทธศาสนาจากถ้ำตุนหวางจำนวนมาก ไม่พบหน้าที่นิยมสรรพนาม หน้าที่วิกตรรถกริยายังคงปรากฏใช้เรื่อยมาในยุคราชวงศ์หยวน หมิง ชิง จนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในวรรณกรรมเรื่อง《聊斋志异》ในยุคราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นเรื่องราวเสียดสีสังคมที่ถ่ายทอดออกมาในแนวภูติผีปิศาจ จะพบหน้าที่นิยมสรรพนามเพียงอย่างเดียวเพราะวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวใช้ภาษาโบราณ (เหวินเหียนเหวิน) ในการถ่ายทอด จึงไม่พบตัวอย่างการใช้ในหน้าที่วิกตรรถกริยา

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของ 是 ที่ปรากฏในบริบทเรื่องเล่าตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง เป็นต้นมา

สมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ชิง

๒๖) □ Topic/Subject 是祸之门。Comment/Predicate (《敦煌变文集・捉季布传文》)

Kǒu shì huò zhī mén.

ปาก Topic/Subject เป็นประตูแห่งความหายนะ Comment/Predicate

๑๖๒ สิริวรรณ แซ่โจ้ว

๒๗) 公 Topic/Subject 是 甚人? Comment/Predicate (《敦煌变文集 • 韩擒虎话本》)

Gōng shì shèn rén?

ท่าน Topic/Subject คือ ใคร Comment/Predicate

๒๘) 这汉 Topic/Subject 原 是州东墙台寺里一个和尚。Comment/Predicate (《清平山堂话本 • 简帖和尚》)

Zhè hàn yuán shì Zhōudōng Fántáisì lǐ yí gè héshàng.

ชายผู้นี้ Topic/Subject เดิม เป็นพระในวัดฝานไถ่ทางทิศตะวันออก Comment/

Predicate

สมัย ราชวงศ์หยวน สมัยราชวงศ์หมิง และสมัยราชวงศ์ชิง

๒๙) 我 Topic/Subject 是 你亲爷。Comment/Predicate (《赛娥冤 • 楔子》)

Wǒ shì nǐ qīn yé.

ข้า Topic/Subject คือ พ่อแท้ ๆ ของเจ้า Comment/Predicate

๓๐) 一个 Topic/Subject 是 黑水河中千载怪。Comment/Predicate (《西游记 • 第四十三回》)

Yí gè shì Hēishuǐhézhōng qiān zǎi guài.

ตัวหนึ่ง Topic/Subject เป็น ปีศาจพันปีอยู่ในแม่น้ำดำ Comment/Predicate

๓๑) 这 Topic/Subject 是 谁家的规矩? Comment/Predicate (《红楼梦 • 第八十回》)

Zhè shì shéi jiā de guījǔ?

นี่ Topic/Subject คือ กฎเกณฑ์ของบ้านไหน Comment/Predicate

หลังเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม

๓๒) 他 Topic/Subject 是 很听话的孩子。Comment/Predicate (《鲁迅经典作文集 • 鲁迅 • 祝福》)

Tā shì hěn tīnghuà de hái zǐ.

เขา Topic/Subject เป็น ลูกที่เชื่อฟังผู้ใหญ่มาก ๆ Comment/Predicate

๓๓) 我 Topic/Subject 是 我自己的。Comment/Predicate (《鲁迅经典作文集 • 鲁迅 • 彷徨》)

Wǒ shì wǒ zì jǐ de.

ผม Topic/Subject เป็น ตัวของผมเอง Comment/Predicate

๓๔) 人生的尽头 Topic/Subject 便是死的故乡。Comment/Predicate (《精美散文 • 格雷 • 墓畔哀歌》)

Rénshēng de jìntóu biàn shì sǐ de gùxiāng.

บ้านปลายของชีวิตมนุษย์ Topic/Subject ก็คือบ้านเกิดแห่งความตาย Comment/

Predicate

๓๕) 这 Topic/Subject 是我经历过的情形。Comment/Predicate (《精美散文 • 丰子恺 • 给我的孩子们》)

Zhè shì wǒ jīngyànguò de qíngxíng.

นี่ Topic/Subject คือสภาพที่ฉันผ่านประสบการณ์มา Comment/Predicate

ตั้งแต่ตัวอย่างที่ ๒๖) ถึง ๓๕) เป็นวิกิตรรกิริยาอย่างแท้จริง สามารถมีส่วนขยายหรือคำปฏิเสธนำหน้าได้ จากตัวอย่างจะเห็นว่าตั้งแต่ราชวงศ์ถังเป็นต้นมา 是 ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นนิยมนสรรพนามอีกต่อไป หน้าทีนิยมนสรรพนามปรากฏอยู่ในบริเฉทเรื่องเล่าที่เขียนเป็นภาษาโบราณเท่านั้น ส่วนในบริเฉทเรื่องเล่าที่ใช้ภาษาพูด 是 ได้กลายหน้าที่เป็นวิกิตรรกิริยาโดยสมบูรณ์

ชนิดของประโยควิกิตรรกิริยา 是 ในภาษาจีนจากมุมมองข้ามสมัย

Higgins (1979) กล่าวว่าประโยควิกิตรรกิริยาจำแนกได้ ๔ ชนิด คือ ประโยคแสดงความเท่าเทียม ประโยคแสดงสถานภาพ ประโยคแสดงความจำเพาะเจาะจง และประโยคแสดงความชี้เฉพาะ ผู้เขียนได้นำแนวคิดของ Higgins (1979) มาศึกษาชนิดของประโยควิกิตรรกิริยาในภาษาจีนพบว่า ประโยควิกิตรรกิริยาในภาษาจีนจำแนกได้ ๔ ชนิดดังนี้

๑. ประโยคแสดงความเท่าเทียม (equative)

ประโยคแสดงความเท่าเทียมคือ ประโยควิกิตรรกิริยาที่มีส่วนที่ถูกกล่าวถึงมีสถานะเท่าเทียมกัน เช่น

๓๖) 太子曰：“王是我之父，我是王之儿，……” (《敦煌变文集 • 双恩记》)

Tàizǐ yuē : “Wáng shì wǒ zhī fù, wǒ shì wáng zhī ér.

องค์รัชทายาทตรัสว่า “กษัตริย์คือบิดาของข้า ข้าคือลูกของกษัตริย์”

๑๖๔ สิริวรรณ แซ่โจ้ว

๓๗) 他是我亲切的祖先。(《精美散文 • 车前子 • 南方的大路》)

Tā shì wǒ qīnqiè de zǔxiān.

เขาคือบรรพบุรุษที่ฉันสนิทมาก

ประโยคแสดงความเท่าเทียมมีข้อสังเกตง่าย ๆ คือ นามวลีวางสลับตำแหน่งกันได้ ความหมายไม่เปลี่ยน ประโยคที่ ๓๖) เป็นตัวอย่างของการวางสลับตำแหน่งกัน แต่ความหมายที่สื่อก็ยังเป็นความหมายเดียวกัน ทั้ง “王是我之父 กษัตริย์คือบิดาของข้า” และ “我是王之子 ข้าคือลูกของกษัตริย์” ล้วนกำลังพูดในสิ่งเดียวกันคือ ความสัมพันธ์ระหว่างลูกและพ่อของประธานและผู้ที่ถูกกล่าวถึง หากวางสลับตำแหน่งกันเป็น “บิดาของข้าคือกษัตริย์ ลูกของกษัตริย์คือข้า” ความหมายก็ยังคงเดิม ตัวอย่างที่ ๓๗) ทั้ง “他 他” และ “我亲切的祖先 บรรพบุรุษที่ฉันสนิทมาก” มีสถานะทางความหมายเท่ากันพอดี หากวางสลับตำแหน่งกันก็ไม่กระทบต่อการสื่อความหมาย จึงจัดว่าเป็นประโยคแสดงความหมายเท่ากันเช่นเดียวกัน

๒. ประโยคแสดงสถานภาพ (predicational)

ประโยคแสดงสถานภาพคือ ประโยคที่ระบุว่านามวลีที่กล่าวถึงหรือปริมาณที่กล่าวถึงมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

๓๘) 孝为一切财中宝，孝是千般善内王。(《敦煌变文集 • 父母恩重经讲经文》)

Xiào wéi yíqiè cái zhōng bǎo, xiào shì qiān bān shàn nèi wáng.

ความกตัญญูถือเป็นสิ่งล้ำค่าที่สุดในบรรดาทรัพย์สินสมบัติทั้งมวล ความกตัญญูคือที่สุดแห่งความดี

๓๙) 我是一个无名者。(《精美散文 • 巴金 • 龙》)

Wǒ shì yí gè wú míng zhě.

ข้าคือบุคคลไร้นามคนหนึ่ง

ประโยคที่ ๓๘) กำลังอธิบายคุณลักษณะของความกตัญญู เช่นเดียวกับประโยคที่ ๓๙) เป็นคำพูดในความฝันของตัวละครที่กำลังเดินไปตามทางมืดแล้วเจอกับสัตว์ประหลาด สัตว์ประหลาดถามขึ้นมาด้วยภาษามนุษย์ว่า นายคือตัวอะไร เป็นประโยคที่ใช้ปฏิเสธสรรพนามถามสถานภาพ ตัวละครตัวนี้จึงแนะนำสถานภาพตัวเอง “我是一个无名者 ข้าคือบุคคลไร้นามคนหนึ่ง” ไม่ได้เป็นการสื่อความหมายว่าเขาคือใคร แต่เป็นคำอธิบาย

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๔๐ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๑) ๑๖๕

สถานภาพว่าเป็นคนประเภทไหน ทั้ง ๒ ตัวอย่างจึงจัดว่าเป็นประโยควิตรรกวิทยา
แสดงสถานภาพ

๓. ประโยคแสดงความจำเพาะเจาะจง (specicational)

ประโยคแสดงความจำเพาะเจาะจงคือ ประโยคที่ใช้บ่งชี้ใครหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
โดยเฉพาะ มากกว่าลักษณะที่บ่งชี้ว่าใครหรือสิ่งใดเป็นอะไร ตัวอย่าง

๔๐) 世间贪爱 (恋) 是凡夫，不悟身中明月珠。(《敦煌变文集 • 金刚般若波罗蜜
经讲经文》)

Shìjiān tān biàn(liàn)shì fánfū, bú wù shēn zhōng
míngyuèzhū.

การลุ่มหลงในสิ่งล่อตาล่อใจทั้งหลายบนโลกมนุษย์คือมนุษย์ธรรมดา
(ที่ยังอยู่ในวัฏวนของกิเลส) ไม่อาจค้นพบสิ่งล้ำค่าข้างกายตน

๔๑) 一九八九年九月五日，是周扬的追悼会。(《精美散文 • 李辉 • 摇荡的秋
千——关于周扬的随想》)

Yījiǔbājiǔ nián jiǔ yuè wǔ rì, shì Zhōuyáng de
zhūidàohuì.

๕ กันยายน ปี ๑๙๘๙ เป็นวันอนุสรณ์ของโจวหยาง

ประโยคที่ ๔๐) กล่าวถึงลักษณะของการลุ่มหลงต่อสิ่งล่อใจจนลืมสิ่งดี ๆ ที่อยู่
ข้างกายคือคนประเภทหนึ่งที่เรียกกันว่า “凡夫 มนุษย์ธรรมดาที่ยังอยู่ในวัฏวนของกิเลส”
แสดงความจำเพาะไปที่คำว่า 凡夫 ประโยคที่ ๔๑) แสดงความจำเพาะเจาะจงว่าวันที่ ๕
กันยายน ปี ๑๙๘๙ เป็นวันอนุสรณ์ของโจวหยาง ไม่ได้เป็นแค่วันธรรมดาด่วนหนึ่ง

๔. ประโยคแสดงความชี้เฉพาะ (identical)

ประโยคแสดงความชี้เฉพาะคือ ประโยคที่มีนิยามสรรพนามหรือวลีชี้เฉพาะเป็น
ประธานของประโยค ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ เช่น

๔๒) 此是六种心之中第二政 (正)。(《敦煌变文集 • 金刚般若波罗蜜经讲
经文》)

Cǐ shì liù zhǒng xīn zhī zhōng dì èr zhèng (zhèng).

นี่คือหกคุณธรรมประจำใจอันดับที่สอง

๔๓) 这就是云南东部的山啊。(《精美散文 • 艾芜 • 滇东旅迹》)

Zhè jiùshì Yúnnán dōngbù de shān a.

นี่คือภูเขาทางภาคตะวันออกของมณฑลยูนนาน

ตัวอย่างที่ ๔๒) นิยมสรรพนาม 此 ปรากฏอยู่ข้างหน้าวิกตรกริยา 是 ระบุชี้ลงไปว่า “นี่คือ” คุณธรรมประจำใจข้อที่สอง ไม่ใช่ข้ออื่นตัวอย่างที่ ๔๓) เป็นประโยคที่กำลังบ่งชี้ว่า ภูเขาที่อยู่ตรงหน้า “นี่คือ” ภูเขาทางภาคตะวันออกของมณฑลยูนนาน การบ่งชี้และดึงดูดความสนใจผู้ฟังหรือผู้อ่านไว้ที่สิ่งหนึ่งคือลักษณะสำคัญของประโยควิกตรกริยาชนิดนี้

พัฒนาการของหน่วยสร้างวิกตรกริยา 是 ในภาษาจีน

Curnow (2000) ศึกษาหน่วยสร้างวิกตรกริยาของภาษาทั่วโลกตามแนวแบบลักษณ์ภาษา* สรุปได้ว่าหน่วยสร้างวิกตรกริยาในภาษาทั่วโลกจำแนกได้ ๔ แบบดังนี้

๑. หน่วยสร้างปรากฏวิกตรกริยา (verbal copula construction) คือหน่วยสร้างวิกตรกริยาที่ใช้วิกตรกริยาเป็นตัวบ่ง ตัวอย่าง

๔๔) ten chlopiec jest moim uczniem.

นี่ เด็กผู้ชาย คือ ของฉัน นักเรียน

เด็กผู้ชายนี้คือนักเรียนของฉัน (ภาษาโปแลนด์, อ้างใน Comrie 1997 : 40)

‘jest’ เป็นวิกตรกริยาในภาษาโปแลนด์

๒. หน่วยสร้างอนุภาคบ่งชี้วิกตรกริยา (particle copula construction) คือหน่วยสร้างวิกตรกริยาที่ใช้คำอนุภาค (particle) แทนการใช้วิกตรกริยา ตัวอย่าง

๔๕) Netsa d’ agellid’ en temourth agi

เขา คำอนุภาค กษัตริย์ ของ ประเทศ นี้

เขาคือกษัตริย์ของประเทศนี้ (ภาษาเคบีลี, Hanoteau 1996 : 88)

‘d’ เป็นคำอนุภาคในภาษาเคบีลี (Kabyle) ปรากฏระหว่างประธานกับภาคแสดง

* แบบลักษณ์ภาษา หมายถึง แนวการวิเคราะห์ลักษณะของภาษาใดภาษาหนึ่งและเพื่อดูว่าภาษานั้น คล้ายคลึงหรือแตกต่างจากลักษณะภาษาอื่น ๆ ทั่วโลกอย่างไร เพื่อหาสากลลักษณะของภาษา ที่ทำการศึกษา (ปราณี กุลละวณิช ๒๕๔๕ : ๓-๗)

๓. หน่วยสร้างแสดงการผันรูปบ่งชี้วิกตรรกกริยา (inflectional copula construction) คือหน่วยสร้างวิกตรรกกริยาที่ภาคแสดงมีการผันรูปแทนการใช้วิกตรรกกริยา ตัวอย่าง

๔๖) ädi mammo - n - k^w

ฉัน แมมโม คือหน่วยเติมหลังศัพท์ (1 SG)

ฉันคือแมมโม (ภาษาเอธิโอเปีย, Crass et al. 2004 : 5)

k^w เป็นหน่วยเติมหลังศัพท์เอกพจน์ (1 SG) ทำยกริยาที่ใช้กับสรรพนามบุรุษที่ ๑

๔. หน่วยสร้างไร้วิกตรรกกริยา (zero copula construction) คือหน่วยสร้างวิกตรรกกริยาที่ประธานและภาคแสดงเรียงต่อเนื่องกันไม่ปรากฏวิกตรรกกริยาคั่นกลาง ตัวอย่าง

๔๗) inta hamar - ne

ฉัน ฮามาร์ - กำลังทำย

ฉันคือฮามาร์ (ภาษาฮามาร์, Mendisu & Yigezu 2014 : 75)

‘ne’ เป็นคำอนุภาคแสดงเจตนารมณ์แจ้งให้ทราบในประโยคบอกเล่าของภาษาฮามาร์ ไม่มีการผันรูป จึงไม่จัดอยู่ในหน่วยสร้างวิกตรรกกริยาที่มีการผันรูปคำท้ายภาคแสดงของประโยค หน่วยสร้างไร้วิกตรรกกริยายังพบในอีกหลายภาษาได้แก่ ภาษาวัตจารรี (Watjarri) ในตอนกลางของออสเตรเลีย ภาษาฮิบรูสมัยใหม่ (Modern Hebrew) และภาษารัสเซีย (Russia) (Curnow 2000, Turker 2014)

เมื่อวิเคราะห์ตามแนวคิดข้างต้นจะพบว่าหน่วยสร้างวิกตรรกกริยาในภาษาจีนมี ๒ แบบ ได้แก่

๑. หน่วยสร้างปรากฏวิกตรรกกริยา

หน่วยสร้างชนิดนี้พบทั้งในสมัยโบราณและสมัยปัจจุบัน

๔๘) 我等昔来真是佛子，而但乐小法。(《妙法莲华经·信解品》)

Wǒ děng xī lái zhēn shì fó zǐ, ér dàn lè xiǎo fǎ.

ในอดีตพวกเราล้วนเป็นพุทธบุตรแต่กลับพอใจในธรรมอันต่ำต้อย

๔๙) 套用现代的术语，“美”就是歌颂。(《精美散文·陈四益·乱翻书》)

Tàoyòng xiàndài de shù yǔ, “měi” jiù shì gē sòng.

ใช้ศัพท์เฉพาะสมัยนี้ ความสวยงามก็คือการสรรเสริญ

๒. หน่วยสร้างไวยากรณ์กริยา

หน่วยสร้างชนิดนี้พบเฉพาะในภาษาจีนโบราณเท่านั้น

๕๐) 以力服人者，非心服也，力不赡也。(《孟子 • 公孙丑上》)

Yǐ lì fú rén zhě, fēi xīnfú yě, lì búshàn yě.

การใช้กำลังเพื่อให้ผู้คนสยบนั้น ไม่ใช่วิธีที่ทำให้คนยอมรับด้วยใจ แต่เป็นเพราะกำลังเขาไม่พอที่จะต่อต้านต่างหาก

๕๑) 政者，正也。子帅以正，孰敢不正?(《论语 • 颜渊》)

Zhèng zhě, zhèng yě. Zǐ shuài yǐ zhèng, shú gǎn búzhèng?

เมื่อผู้ปกครองแผ่นดินคือผู้ที่ใช้คุณธรรมนำพา ใครเล่าจะหาญกล้าไม่ยึดถือคุณธรรมตามอย่าง

Curnow (2000) สรุปผลการศึกษาจากภาษาต่าง ๆ ทั่วโลกกว่า ๗๐ ภาษาพบว่าภาษาส่วนใหญ่จะมีวิธีการแสดงหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาเพียง ๑ แบบตามที่ระบุไว้ข้างต้น ผู้เขียนจะได้นำแนวคิดของ Curnow มาศึกษาว่า หน่วยสร้างไวยากรณ์กริยา 是 ในภาษาจีนมีพัฒนาการอย่างไรจากพัฒนาการเชิงประวัติของหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาในภาษาจีนผู้เขียนขอจำแนกพัฒนาการของหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาออกเป็น ๒ ยุค ยุคแรกตั้งแต่ก่อนราชวงศ์ฉินจนถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันตก ยุคที่สองตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นตะวันออกจนถึงยุคปัจจุบัน

๑. ก่อนราชวงศ์ฉินจนถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันตก

ในภาษาจีนโบราณประโยคบังคับ (判断句) เป็นประโยคที่ประธานและภาคแสดงเรียงประชิดกันโดยไม่มีวิภัติกริยาคั่นกลาง มีลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาในหลายภาษาทั่วโลก ซึ่งปรากฏภาคประธานและภาคแสดงเรียงตัวประชิดกันโดยไม่มีวิภัติกริยาคั่นกลาง เราสามารถวิเคราะห์ประโยคบังคับในภาษาจีนโบราณให้เป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาตามการจัดประเภทหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาของ Curnow (2000) หน่วยสร้างไวยากรณ์กริยายังคงปรากฏในปริศนาเรื่องเล่าที่เขียนตามแบบภาษาจีนโบราณตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นตะวันตกจนถึงราชวงศ์ชิง ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

๕๒) 田叔，赵 陞城 人也。(《史记 • 田叔列传》)

Tiánshū, Zhào Xíngchéng rén yě.

เถียนซู่ แคว้นจ้าว เมืองสิงเจิง คน คำลงท้าย

เถียนซู่เป็นชาวเมืองสิงเจิงแห่งแคว้นจ้าว (ตัวอย่างสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก)

๕๓) 南阳 刘子骥, 高尚 士也。(《古文观止 • 陶渊明 • 桃花源记》)

Nányáng Liúzijì, gāoshàngshì yě.

เมืองหนันหยาง หลิวจื่อจี้ สูงส่ง บัณฑิต คำลงท้าย

หลิวจื่อจี้แห่งเมืองหนันหยางเป็นบัณฑิตผู้สูงส่ง (ตัวอย่างสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันออก)

๕๔) 东都, 固 士大夫之 冀北也。(《古文观止 • 韩愈 • 送温处士赴河阳军序》)

Dōngdū, gù shìdàfū zhī Jìběiyě.

เมืองหลวงตะวันออก เดิมที บัณฑิตและขุนนาง ของ เมืองจี้เป่ย์ คำลงท้าย

เมืองหลวงตะวันออก (ลั่วหยาง) เดิมคือเมืองจี้เป่ย์ของพวกบัณฑิตและขุนนาง (ตัวอย่างสมัยราชวงศ์ถัง)

ในสมัยราชวงศ์ซ่งพบว่า มีการใช้หน่วยสร้างไว้กัฏตรรกரியาบอกความจำเพาะเจาะจงแต่พบตัวอย่างการใช้ไม่มากเท่าหน่วยสร้างไว้กัฏตรรกரியาบอกสถานภาพ เช่น

๕๕) 望之蔚然而深秀者, 琅琊也。(《古文观止 • 欧阳修 • 醉翁亭记》)

Wàng zhī wèirán ér shēnxiù zhě, Lángyá yě.

มอง มั่น เขียวชุ่ม และสงบเงียบงดงาม สิ่งที่ ภูเขาหลวงหย่า คำลงท้าย

ภูเขาที่แลดูเขียวชุ่มและสงบเงียบงดงามคือภูเขาหลวงหย่า (ตัวอย่างสมัยราชวงศ์ซ่ง)

๕๖) 有亭翼然临于泉上者, 醉翁亭也。(《古文观止 • 欧阳修 • 醉翁亭记》)

Yǒu tíng yìrán lín yú quánshàng zhě, Zuìwēngtíng yě.

มีศาลา เหมือนนกบิน ไกล่ ที่ ดาน้ำ สิ่ง ที่ ศาลาผู้เฒ่าขึ้นมา คำลงท้าย

มีศาลาหลังหนึ่งเหมือนนกบินโฉบมาใกล้ดาน้ำ ก็คือศาลาผู้เฒ่าขึ้นมา (ตัวอย่างสมัยราชวงศ์ซ่ง)

๕๗) 长山 李公, 大司寇之 侄也。(《聊斋志异 • 宅妖》)

Chángshān Lǐgōng, dàsīkòu zhī zhí yě.

ฉางซาน หลี่กง เจ้ากรมตุลาการ ของ หลาน คำลงท้าย

หลี่กงแห่งฉางซานเป็นหลานของเจ้ากรมตุลาการ (ตัวอย่างสมัยราชวงศ์ซ่ง)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า หน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาในภาษาจีนปรากฏใช้เรื่อยมาตั้งแต่ยุคก่อนราชวงศ์จินจนถึงราชวงศ์ชิง ส่วนมากใช้บอกสถานภาพตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นตะวันออกเป็นต้นมา หน่วยสร้างชนิดนี้ปรากฏใช้เรื่อยมาจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม ปัญญาชนรณรงค์ให้ใช้ภาษาจีนสมัยใหม่แทนภาษาหนังสือในสมัยโบราณ จึงเป็นจุดสิ้นสุดของภาษาจีนโบราณนับแต่นั้นมา (หลิวซูเซียง 吕叔湘 2015 : 5-8; หูยู่ชู่ 胡裕树 2011 : 4-5)

๒. ตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นตะวันออกจนถึงยุคปัจจุบัน

ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกพบการใช้ไวยากรณ์กริยา 是 ปรากฏในปริศนารื่องเล่าที่มีภาษาพูดปนอยู่เป็นครั้งแรก (หวางลี่ 王力 2000; หงเจิง 洪诚 1957; กั๋วซีเหลียง 郭锡良 1997; ลีอู่วี้จื้อ และ หลี่เน่อ 石毓智、李讷 2001; เหลียงอินเฟิง 梁银峰 2012) เป็นเรื่องยากที่จะตัดสินว่าไวยากรณ์กริยา 是 ปรากฏในภาษาพูดมานานแล้ว เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่ยืนยันเรื่องนี้ได้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม หากมองจากมุมมองเชิงประวัติจะเห็นว่า ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกภาษาจีนมีหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยา ๒ แบบ แบบแรกคือหน่วยสร้างไวยากรณ์กริยาที่ปรากฏในภาษาโบราณมาช้านานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แบบที่สองคือหน่วยสร้างปรากฏไวยากรณ์กริยาซึ่งเริ่มปรากฏใช้ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก หน่วยสร้างชนิดนี้พบมากในคัมภีร์พุทธศาสนาที่แปลจากภาษาสันสกฤต และงานเขียนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาตั้งแต่ปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันออกเป็นต้นมา หน่วยสร้างปรากฏไวยากรณ์กริยา มีครบทั้ง ๔ ชนิด ได้แก่ บอกสถานภาพ บอกความจำเพาะเจาะจง บอกความชี้เฉพาะ และบอกความเท่าเทียมกัน ตัวอย่าง

๕๘) 与大比丘众万二千人俱，皆是阿罗汉。(《妙法莲华经·序品》)

Yǔ dàbìqiū zhòng wàn ‘èrqiān rén jù, jiē shì āluóhàn.

พร้อมทั้งหมู่พระอัครสาวกจำนวน ๑๒,๐๐๐ รูป ล้วนเป็นพระอรหันต์ (บอกสถานภาพ)

๕๙) 父母妻子.....是谁？(《维摩诘所说经·佛道品》)

Fùmǔ qīzǐ.....shì shéi?

พ่อแม่ภรรยาและบุตรของท่านคือใคร (บอกความจำเพาะเจาะจง)

๖๐) 騰所住处，今洛阳城西雍门外白马寺是也。（《高僧传 • 卷第一》）

Téng suǒ zhùchù, jīn Luòyáng chéng Xīyōngmén wài Báimǎ sì
shì yě

สถานที่ที่พระภิกษุปะมาตังคะพักอาศัยคือวัดม้าขาวนอกประตูงเหมิน
ทางทิศตะวันตกของเมืองลั่วหยาง (บอกความจำเพาะเจาะจง)

๖๑) 此是何地耶？（《高僧传 • 卷第三》）

Cǐ shì hédì yē?

นี่คือที่ไหน (บอกความชี้เฉพาะ)

๖๒) 大富长者，则是如来。（《妙法莲华经 • 信解品》）

Dàfù zhǎng zhě, zé shì rúlái.

ท่านเศรษฐีก็คือพระตถาคต (บอกความเท่าเทียมกัน)

ตัวอย่างที่ ๖๐) เป็นตัวอย่างของหน่วยสร้างปรากฏviktrrกริยาที่นำส่วน
เดิมเต็มไปไว้ข้างหน้าviktrrกริยา ผู้เขียนพบว่าหน่วยสร้างปรากฏviktrrกริยาที่บอก
ความจำเพาะเจาะจงจำนวนไม่น้อยมีลักษณะดังกล่าว พบมากในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๔
รูปแบบดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาโบราณทางตะวันตกของจีนที่เรียงส่วน
เดิมเต็มไว้หน้าviktrrกริยาหรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาจีนเอง
ก็เป็นได้ เป็นประเด็นที่ต้องหาคำตอบต่อไป จะเห็นว่าภาษาจีนมีหน่วยสร้างปรากฏ
viktrrกริยาทั้ง ๔ ชนิดนี้ตั้งแต่ปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันออกเป็นต้นมา ช่วงเหตุการณ์ ๔
พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๙ เกิดการต่อต้านวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน มีการรณรงค์ให้ใช้
ภาษาจีนสมัยใหม่แทนภาษาจีนโบราณ ภาษาที่ใช้ในวรรณคดีจึงได้เปลี่ยนจากภาษาจีน
โบราณหรือภาษาเหวินเหยียนเป็นภาษาจีนสมัยใหม่ หน่วยสร้างviktrrกริยาทั้ง ๔
ชนิดที่กล่าวมาข้างต้นได้แทนที่หน่วยสร้างไ้viktrrกริยาในภาษาจีนโบราณ ลำดับคำ
ของหน่วยสร้างปรากฏviktrrกริยาเป็นแบบ “ประธาน-viktrrกริยา-ส่วนเดิมเต็ม”
viktrrกริยาปรากฏอยู่ระหว่างประธานและส่วนเดิมเต็ม เป็นลักษณะที่ต้องปรากฏ
เสมอ ผู้เขียนพบว่า ส่วนเดิมเต็มในหน่วยสร้างviktrrกริยาในปริเฉทเรื่องเล่าหลังเหตุการณ์
๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๙ เป็นต้นมา มีความซับซ้อนขึ้นและใช้สื่อความหมายในเชิง
นามธรรมมากขึ้น พบการใช้นามวลีขนาดยาวที่มีส่วนขยายซับซ้อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๖๓) 它是这小县城的贫血的脉管。(《精美散文 • 何其芳 • 家》)

Tā shì zhè xiǎo xiàochéng de pínxiě de màiguǎn.

มันคือเส้นเลือดน้อยที่หล่อเลี้ยงอำเภอเล็ก ๆ แห่งนี้

๖๔) 这是不肯好好读圣贤之书的结果。(《精美散文 • 陈四益 • 乱翻书》)

Zhè shì bùkěn hǎohāo dú shèngxián zhī shū de jiéguǒ.

นี่เป็นผลของการไม่ยอมอ่านหนังสือของบรรดาปราชญ์เมธีให้ดี

๖๕) 这不仅是屈原的声音，也是许许多多古代诗人频望远野时曾经涌起的感情。(《精美散文 • 秦牧 • 社稷坛抒情》)

Zhè bùjǐn shì Qūyuán de shēngyīn, yěshì xǔxǔduōduō gǔdài shīrén pínwàng yuǎnyě shí céngjīng yǒngqǐ de gǎnqíng.

นี่ไม่ได้เป็นเพียงแค่เสียงของกวีซีเหวียน แต่ยังเป็นความรู้สึกของกวีสมัยโบราณที่เคยเกิดขึ้นมายามทอดสายตาไปยังท้องทุ่งกว้าง

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหน่วยสร้างปรากฏวિકตรรกกริยาใช้สื่อความหมายอันซับซ้อนในระบบความคิดของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี นับตั้งแต่ราชวงศ์ฉันทะวันออกเป็นต้นมาหน่วยสร้างไว้วિકตรรกกริยาในภาษาจีนโบราณได้พัฒนาควบคู่กับหน่วยสร้างปรากฏวિકตรรกกริยา แสดงให้เห็นว่าในสมัยโบราณ ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีหน่วยสร้างวિકตรรกกริยา ๒ แบบ คือแบบที่ไม่ปรากฏวિકตรรกกริยาและแบบที่ปรากฏวિકตรรกกริยา ทั้งสองแบบต่างเป็นหน่วยสร้างวિકตรรกกริยาที่พัฒนาคู่ขนานกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนกระทั่งหลังเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม หน่วยสร้างปรากฏวિકตรรกกริยาได้แทนที่หน่วยสร้างไว้วિકตรรกกริยาในภาษาจีนโบราณและใช้เรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน

บทสรุป

บทความนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า วિકตรรกกริยา 是 ในภาษาจีนปัจจุบันพัฒนามาจากนิยมนสรพนามในภาษาจีนโบราณ แล้วกลายหน้าที่เป็นนิยมนสรพนามที่มีคุณสมบัติของคำกริยาก่อนที่จะกลายหน้าที่เป็นวિકตรรกกริยา นิยมนสรพนาม 是 ที่มีคุณสมบัติของคำกริยาในภาษาจีนโบราณควรจัดอยู่ในหมวดคำสรรพนามเพราะมีความสัมพันธ์กับหมวดคำสรรพนามมากกว่าคำกริยา จากมุมมองเชิงประวัติพบว่า หน่วยสร้างไว้

วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๔๐ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๑) ๑๗๓

วิกิตรรกวิทยาพัฒนาคู่ขนานกับหน่วยสร้างปรากฏวิกิตรรกเรียนอกจากนั้นยังพบว่า หน่วยสร้างปรากฏวิกิตรรกวิทยาทั้ง ๔ ชนิดคือ บอกสถานะภาพ บอกความจำเพาะเจาะจง บอกความชี้เฉพาะ และบอกความเท่าเทียม ปรากฏในภาษาจีนตั้งแต่ปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันออกแล้ว ผลการศึกษานับสนุนแนวคิดเรื่องแบบลักษณ์ของหน่วยสร้างวิกิตรรกวิทยาของ Curnow (2000) ว่า ภาษาแต่ละภาษาจะมีหน่วยสร้างวิกิตรรกวิทยาเพียงแบบเดียวหลังจากเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคมเป็นต้นมา ส่วนเติมเต็มของวิกิตรรกวิทยามีความซับซ้อนมากขึ้น ปรากฏการใช้นามวลีขนาดยาวที่มีส่วนขยายซับซ้อนเพื่อใช้สื่อความหมายในเชิงนามธรรม

บรรณานุกรม

รายชื่อหนังสือที่เป็นแหล่งที่มาของตัวอย่างประโยคในบทความ

- 《窦娥冤》：[元] 关汉卿，戏曲粹上 [M]，北京：华夏出版社，1995.
- 《父母恩重经讲经文》：王重民等编校，敦煌变文集 [M]，北京：人民文学出版社，1957.
- 《高僧传》：[南北朝] 高楠顺次郎等辑，大正新脩大藏经第 50 册，第 2059 号 [M]，东京：大藏出版株式会社，1988.
- 《古文观止》：[清] 吴楚材、吴调侯选编，冉万里校注 [M]，兰州：甘肃民族出版社，2000.
- 《韩擒虎话本》：王重民等编校，敦煌变文集 [M]，北京：人民文学出版社，1957.
- 《红楼梦》：[清] 曹雪芹、高鹗，红楼梦 [M]，呼和浩特：内蒙古人民出版社，1999.
- 《简帖和尚》：[宋] 洪梗辑，程毅中校注，清平山堂话本 [M]，北京：中华书局，2012.
- 《金瓶般若波罗蜜经讲经文》：王重民等编校，敦煌变文集 [M]，北京：人民文学出版社，1957.
- 《金瓶梅》：[明] 兰陵笑笑生，金瓶梅 [M]，济南：山东齐鲁书社，1991.

๑๗๔ สิริวรรณ แซ่โจ้ว

- 《精美散文》：吕选等. 精美散文 [M]. 乌鲁木齐：新疆青少年出版社，1991.
- 《礼记》：[汉] 戴圣. 十三经注疏上 [M]. 上海：上海古籍出版社，2007.
- 《聊斋志异》：[清] 蒲松龄. 聊斋志异 [M]. 北京：中华书局，2013.
- 《鲁迅经典作文集》：鲁迅. 鲁迅经典作文集 [M]. 呼和浩特：内蒙古人民出版社，2001.
- 《论衡》：[汉] 王充. 论衡 [M]. 上海：上海人民出版社，1974.
- 《论语》：杨伯峻译注. 论语译注 [M]. 北京：中华书局，1999.
- 《孟子》：[战国] 孟轲. 杨伯峻、杨逢彬校注. 孟子 [M]. 长沙：岳麓出版社，2000.
- 《妙法莲华经》：高楠顺次郎等辑. 大正新脩大藏经第 9 册，第 0262 号 [M]. 东京：大藏出版株式会社，1988.
- 《牡丹亭》：[明] 汤显祖. 戏曲粹上 [M]. 武汉：长江文艺出版社，1993.
- 《三国演义》：[明] 罗贯中. 三国演义 [M]. 呼和浩特：内蒙古人民出版社，1999.
- 《史记》：[汉] 司马迁. 史记 [M]. 呼和浩特：内蒙古人民出版社，2000.
- 《双恩记》：王重民等编校. 敦煌变文集 [M]. 北京：人民文学出版社，1957.
- 《水浒传》：[明] 施耐庵. 水浒传 [M]. 呼和浩特：内蒙古人民出版社，1999.
- 《唐太宗入冥记》：王重民等编校. 敦煌变文集 [M]. 北京：人民文学出版社，1957.
- 《桃花扇》：[清] 孔尚任. 戏曲粹下 [M]. 武汉：长江文艺出版社，1993.
- 《外储说右士》：[战国] 韩非. 陈奇猷校注. 韩非子集释 [M]. 上海：上海人民出版社，1979.
- 《维摩诘所说经》：高楠顺次郎等辑. 大正新脩大藏经第 14 册，第 0475 号 [M]. 东京：大藏出版株式会社，1988.
- 《伍子胥变文》：王重民等编校. 敦煌变文集 [M]. 北京：人民文学出版社，1957.
- 《西厢记》：[元] 王实甫. 戏曲粹上 [M]. 武汉：长江文艺出版社，1993.
- 《西游记》：[明] 吴承恩. 西游记 [M]. 呼和浩特：内蒙古人民出版社，1999.
- 《捉季布传文》：王重民等编校. 敦煌变文集 [M]. 北京：人民文学出版社，1957.
- 《醉翁亭记》：[北宋] 欧阳修. 欧阳修全集 [M]. 北京：中华书局，2001.
- 《左传》：[春秋] 左丘明. 李梦生译注. 左传译注上 [M]. 上海：上海古籍出版社，1998.

รายชื่อหนังสือภาษาไทย

- ประพิณ มโนมัยวิบูลย์. ไวยากรณ์จีนกลาง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ปราณี กุลละวณิชย์. แบบลักษณะภาษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

รายชื่อหนังสือบทความและงานวิจัยภาษาอังกฤษ

- Comrie, Bernard. **The typology of predicate case marking**. In Haiman, John, Bybee, Joan & Thompson, Sandra A. (Eds.), *Essays on Language Function and Language Type : Dedicated to T. Givón*. Amsterdam: John Benjamins, 1997.
- Crass, Joachim et al. *Copula and focus constructions in selected Ethiopian languages. Papers on Africa, Languages and Literatures*, 25 : 1-37, 2004.
- Curnow, Timothy Jowan. **Towards a Cross-linguistic Typology of Copula Constructions**. In Henderson, John (ed.) *Proceedings of the 1999 Conference of the Australian Linguistic Society* <http://www.linguistics.uwa.edu.au/research/als99/proceedings>, 2000.
- Diessel, Holger. **Demonstratives : Form, Function and Grammaticalization**. (Typological Studies in Language 42). John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Netherlands, 1999.
- Dixon, Robert. *Demonstratives : a cross-linguistic typology. Studies in Language*, 27 (1) : 61-112, 2003.
- Hanoteau, Adolphe. **Essai de grammaire Kabyle**. Algiers : Jourdan, 1996.
- Higgins, Roger Francis. **The pseudo-cleft construction in English**. Garland Publishing, New York, United States, 1979.
- Li, C. & S. Thompson. **A Mechanism for the Development of Copula Morphemes**. In C. Li (ed.), *Mechanism of Syntactic Change* 419-444, 1977.
- Lionnet. **Unusual Grammar Leads to Unusual Grammaticalization : Verbal Demonstratives in the Juu Languages**. MA Qualifying Paper, UC Berkeley, 2012.
- McShane, Marjorie. *Subject Ellipsis in Russian and Polish. Studia Linguistica*, 63 (1) : 98-132, 2009.
- Mendis, Binyam Sisay & Yigezu, Moges. *Notes on Copula Constructions in Hamar. Studies in Ethiopian Languages*, 3 (2014) : 71-82, 2014.

Nariyama, Shigeke. Subject Ellipsis in English. *Journal of Pragmatics*, 36 (2) : 237-264, 2004.

Turker, Lola. Syntactic Classification of Copular Constructions in Uzbek language. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 193-199, 2014.

Vollan, Anne Sofie. *Ellipsis in Japanese*. M.A. Thesis. Universitetet i Oslo, 2016.

Zürcher, Erik. Late Han vernacular elements in the earliest Buddhist translations. *Journal of the Chinese Language*, 13 (3) : 177-203, 1977.

รายชื่อหนังสือบทความและงานวิจัยภาษาจีน

陈齐林. 汉语系词“是”的研究综合论述 [A]. 江西省语言学会 2005 年年会论文, 2005 :70-75.

郭锡良. 关于系词“是”产生的时代和来源论争的几点认识 [A]. 见 : 汉语史论集 [C]. 北京 : 商务印书馆, 1997:106-123.

洪诚. 论南北朝以前汉语中的系词 [J]. 语言研究, 1957 (2).

胡裕树. 现代汉语 [M]. 上海 : 上海教育出版社, 2011.

梁银峰. 汉语系词“是”的形成机制 [J]. 语言研究, 2012 (4): 43-49.

刘丹青. 语法调查研究手册 [M]. 上海 : 上海教育出版社, 2008.

刘月华等. 实用现代汉语语法 (增订本) [M]. 北京 : 商务印书馆, 2015.

吕叔湘. 中国文法要略 [M]. 北京 : 商务印书馆, 2015.

石毓智、李讷. 汉语语法化的历程 : 形态句法发展的动因和机制 [M]. 北京 : 北京大学出版社出版社, 2001.

王力. 汉语史稿 [M]. 北京 : 商务印书馆, 2000.

肖娅曼. 汉语系词“是”的来源与成因研究 [D]. 四川大学博士学位论文, 2003.

张和友、邓思颖. 与空语类相关的特异型“是”字句的句法、语义 [J]. 当代语言学, 2010 (1): 14-23.

张军. 汉藏语系语言判断句研究 [D]. 中央民族大学博士学位论文, 2005.

张双棣等. 古代汉语知识教程 [M]. 北京 : 北京大学出版社, 2002.

朱德熙. 语法讲义 [M]. 北京 : 北京大学出版社, 1982.

祝建军. 近代汉语动词前缀“打”演变探析 [J]. 烟台大学学报, 2004 (4): 470-476.